

Al servei de la classe treballadora

Amb aquest número especial els i les socialistes de les Illes Balears retem un homenatge i commemoram els 120 anys de l'aparició del primer número de "El Obrero Balear", el que es definia com el "Periódico defensor de la clase obrera" i va ser un referent per als treballadors i treballadores de les Illes Balears entre els anys 1900 i 1936. Nascut pràcticament amb el segle XX va ser testimoni dels fets que varen marcar aquells anys cabdals per al nostre país, la modernització, el naixement de les organitzacions obreres, les crisis del règim de la Restauració, la Guerra del Marroc, la dictadura de Miguel Primo de Rivera, la caiguda de la monarquia d'Alfons XIII, la II República i l'esclat de la Guerra Civil que, com per tantes altres coses, va significar un punt i apart i un tornar enrere en el desenvolupament social, econòmic i vital de la nostra terra.

Aquell "Obrero Balear" es llegia a les cases del poble que existien a les Illes Balears, als cafès i casinos republicans, progressistes, segurament provocant el debat dels assistents, amb una presència al carrer que era tinguda en compte pels altres mitjans de comunicació, que per suposat no defensaven postures obreristes o socialistes. El mèrit que tenia aquell "Obrero Balear" era el que destacava ja al primer número, el 8 de desembre de 1900, quan deia: *"Redactado por simples obreros manuales sin más instrucción que la que han podido adquirir a la fuerza de voluntad después de enervante jornada de trabajo, carecerá del estilo correcto del que tiene por oficio escribir; más sin pretensiones de ninguna clase procuraremos expresar nuestro modo de sentir como sepamos, simple y llanamente."*

Aquell periòdic fet per treballadors, i de cada vegada més treballadores, tenia el mèrit precisament de no ser un mitjà professional, sinó un fruit de la militància, el nostre referent, exemple, que inspira 120 anys després. Militància que és el que explica la història del Partit Socialista, sofrida sempre, heroica en els moments més difícils, humil, com hem vist.

És obligació de qui som i ens sentim el socialisme com una herència rebuda d'aquelles generacions que lluitaren amb moltes més dificultats que les actuals, recordar la feina que feren, reivindicar el seu paper històric, el protagonisme del socialisme balear en el desenvolupament del nostre país des de fa més d'un segle.

FRANCINA ARMENGOL. Secretària general del PSIB-PSOE

"El Obrero Balear" a les teves mans 120 anys després

Commemorem el 120 aniversari del primer número publicat de "El Obrero Balear" amb aquesta edició especial, a les darreries de l'any 2020, any en què ens hem vist immersos en una pandèmia sense precedents i que ha marcat les nostres vides. Aquesta situació requereix, una vegada més, que la nostra organització estigui a l'alçada, com sempre ha demostrat en el moments rellevants en què la història ens ha posat davant reptes col·lectius com el que vivim actualment.

El PSIB-PSOE ha estat, és i serà un partit implicat en el progrés d'aquest país per això el seu recorregut va intrínsecament lligat al d'aquesta terra. Un recorregut i una història feta gràcies a la militància, el gran fil conductor de la història del socialisme balear. Ara, seguint amb el compromís adquirit en el XIII Congrés, reconeixem la necessitat de conservar, preservar i difondre el nostre llegat i patrimoni documental. És aquí on neix l'Històric, l'arxiu del PSIB-PSOE, un espai de la nostra organització que té com objectiu salvaguar-

dar les històries de totes i tots els que han format part d'aquests 141 anys.

Per divulgar la nostra memòria recuperam la capçalera de "El Obrero Balear", amb l'objectiu de mostrar la importància d'aquesta publicació per a la història política i social de les Illes Balears. Ho feim amb la intenció de transmetre el nostre llegat, també posant a l'abast de tothom les edicions del setmanari digitalitzades, una publicació completa dels periòdics publicats entre 1900 i 1936. Aquesta fita esdevé una oportunitat única per als investigadors i interessats en la història centenària del nostre partit.

Els i les socialistes de Balears ens sentim orgullosos de formar part d'una organització amb més de 141 anys d'història que està més a l'avantguarda que mai, convertint-se en el millor reflex d'una societat moderna. La nostra organització i la nostra història és la d'una militància compromesa amb els valors del socialisme i amb l'organització que els representa, que treballa dia a dia per consolidar i conquerir nous drets de ciutadania i que lluita constantment per un futur millor per a les nostres Illes i la seva gent.

SILVANA GONZÁLEZ SAN MARTÍN. Secretària d'Organització del PSIB-PSOE

ERA NECESARIO

Dado el gran incremento que la asociación obrera ha alcanzado en España, sobre todo desde la conclusión de las guerras últimamente sostenidas, se hacía necesario que los trabajadores baleáricos no fuesen una nota discordante en este gran concierto obrero, y no lo han sido.

Comprendiendo al fin su verdadera misión, van sacudiendo su musulmana indiferencia, aprestándose por todas partes a trabajar para mejorar su miserable condición de asalariados.

La verdad proclamada por la vieja Internacional de que "La emancipación de la clase trabajadora, había de ser obra de los trabajadores mismos", va penetrando paulatinamente en su cerebro y no tardará el día en que viendo claramente en donde están sus verdaderos intereses, se lance decididamente por el camino que le traza su deber.

Motivo de satisfacción es para nosotros, antiguos luchadores de la causa del trabajo, contemplar el rumbo emprendido por los trabajadores, ingresando por centenares en las sociedades de oficio, porque, al par que demuestra, que van comprendiendo que allí tienen la obligación moral de estar, la solidaridad, se robustece, y la convicción societaria se afirma.

Largos años de incesante trabajo han tenido que realizar los contados obreros que en Palma se preocupaban del movimiento obrero internacional, para llegar a este resultado. Después del memorable año 1890 en que los trabajadores españoles al igual que los de los demás países arrastrados por la demostración universal de 1º de Mayo realizaron aquel grandioso acto en realidad (la vez primera) más extenso que intenso, la parte inconsciente, que por desgracia formaba la mayoría de estas islas, dejó entrever su entusiasmo de momento, más la mayor parte volvió a abandonar las organizaciones en las cuales militaban, conservando, sin embargo, en su interior, rescoldo de las nociones que habían adquirido.

En este rescoldo, avivado por los continuos trabajos que hemos venido realizando los que persistimos en luchar por el bienestar de nuestra clase, y más que todo

un mayor conocimiento de la realidad que van adquiriendo los obreros, ha dado por resultado el magnífico movimiento societario que se ha iniciado en estas islas, y sobre todo en Mallorca.

Sigamos sin interrupción ni desmayos por el camino emprendido de la asociación, y pronto veremos los buenos resultados que siempre da de sí, la práctica de tan preciado derecho consiguiendo con ello aumento relativo de bienestar, y el conseguir que la clase capitalista mire y trate con más respeto al trabajador, a quien, a pesar de producirlo todo, es el que carece de todo lo que hace agradable la vida.

Otro bien reporta la asociación y quizá sea el mayor, y es el de formar obreros conscientes y convencidos; que es deber de todo asalariado el sumar su esfuerzo personal al colectivo para empujar al actual régimen hasta lograr su completa transformación en otro más armonizado con la razón, la igualdad y la justicia.

Con el objeto de que sea un arriete más, y de que los trabajadores de Baleares puedan disponer de un periódico en el cual quepan sin trabas ni cortapisas todos los escritos que a su interés convengan, se ha creado este semanario.

...

Redactado por simples obreros manuales sin más instrucción que lo que han podido adquirir a fuerza de voluntad después de enervante jornada de trabajo, carecerá del estilo correcto del que tiene por oficio escribir, más sin pretensiones de ninguna clase procuraremos expresar nuestro modo de sentir como sepamos, lisa y llanamente, aunque el lenguaje sea rudo y falto de pulimento, que no es necesario en estos tiempos mucha retórica bastándonos que nos entiendan, aquellos por los cuales escribimos. Dejando perjudiciales convencionalismos, llamaremos a las cosas por sus nombres, y tendremos por ladrón al que venda falto de peso, y por vil envenenador al comerciante que expendan artículos adulterados.

Era necesario un esfuerzo para sacudir la atonía que lleva al enervamiento lo mismo al individuo que a la colectividad; el esfuerzo está hecho: ahora que cada cual cumpla con su deber.

Artículo de "El Obrero Balear" del 8 de diciembre de 1900

Els socialistes mallorquins i “El Obrero Bolear” (1900-1937)

La història del socialisme mallorquí des dels seus orígens fins a la Guerra Civil està estretament vinculada, sens dubte, a les vicissituds del seu òrgan de referència, “El Obrero Bolear”. Aquesta publicació tingué, tanmateix, alguns precedents. Al marge que el socialisme havia estat divulgat a Mallorca almenys des del 1848, entre el 1892 i el 1894 l’Agrupació Socialista de Palma ja edità el setmanari “La Bandera Roja”. El 8 de desembre de 1900, Francesc Roca fundà “El Obrero Bolear”. Tal com s’assenyalà en el primer número, es tractava d’una empresa extremament complexa, atesos els escassos mitjans tècnics, econòmics i humans amb què comptaven aquell grapat de treballadors que actuaven en el si d’una societat ancorada en el caciquisme. No debades, la revista se sustentà sempre en les contribucions econòmiques i laborals voluntàries dels militants i simpatitzants. Els successius directors exerciren en tot moment la seva tasca sense cap remuneració i amb el suport d’un limitat cercle de col·laboradors.

Francesc Roca, el pioner (1851-1917)

Parlar de Francesc Roca i Hernández al segle XXI es parlar d’un home amb fermes conviccions i d’un pioner que lluità per aconseguir una societat més justa. Nascut el 8 de gener de l’any 1851 a Palma sempre viurà al barri de Sant Jaume. Fou sabater de professió que es formà de manera autodidàctica. L’any 1872 s’associà al Centre Federal de Societats Obreres de Palma adherit a l’Associació Internacional dels Treballadors (AIT) o Primera Internacional.

El 1890 es converteix en el primer secretari de l’Ateneu Obrer Mallorquí i fou un dels fundadors de l’Agrupació Socialista de Palma el maig de 1892. Representà a l’agrupació de Palma al IV Congrés del PSOE celebrat l’any 1894.

Entre l’any 1892 i 1894 participà en la creació i desenvolupament de la publicació “La Bandera Roja” setmanari editat per l’Agrupació Socialista de Palma amb l’objectiu de donar suport a les tesis del PSOE, i del qual en fou director Pere Pascual Morey.

Arribam així el desembre de 1900 on fundà, dirigí i administrar el setmanari socialista “El Obrero Bolear”, responsabilitat per la qual serà processat unes quantes vegades.

Roca també fou el primer regidor socialista de la història a l’Ajuntament de Palma després de les eleccions del mes de novembre de l’any

Des del primer decenni del segle XX, “El Obrero Bolear” acollí els grans debats interns del socialisme illenc: davant la Primera Guerra Mundial (1914-18), es declarà decididament antibel·licista; des del 1919, reflectí les controvèrsies al voltant de la incorporació a la Tercera Internacional i de les relacions que calia establir amb el financer Joan March. Durant el decenni dels vint, l’acostament al socialisme d’intel·lectuals com Gabriel Alomar i Alexandre Jaume incrementà el nivell teòric de la publicació. Amb el cop d’Estat de Primo de Rivera (1923), el moviment obrer illenc entrà en una fase de letargia. Tanmateix, a diferència d’altres publicacions, “El Obrero Bolear” s’edità amb relativa normalitat, tot i que la censura de premsa també l’afectà. Aquesta circumstància, juntament amb la inauguració de la Casa del Poble i la fundació de la UGT de les Balears (1924-25), propicià que els socialistes afrontassin el final de la dictadura en millors condicions que els seus competidors anarcosindicalistes i comunistes.

1901. Aquest fet és molt important perquè el PSOE només va aconseguir una trentena de regidors a tot l’estat espanyol en aquelles eleccions, però fou una fita cabdal per al desenvolupament i consolidació del socialisme al nostre país i l’arribada del PSOE a les institucions.

L’1 de gener de 1913, Roca presidí el Congrés de Constitució de la Federació Socialista Bolear.

El novembre de 1913, es retirà de la primera línia política i fou substituït al capdavant de l’organització per Llorenç Bisbal.

El 19 de març de 1917 va morir amb seixanta-sis anys, deixant un gran llegat per a la història del socialisme a les Illes Balears, ja que li correspon, amb altres, el mèrit de crear i consolidar el socialisme a Mallorca en els seus primers anys d’existència.

“El Socialista” òrgan d’expressió del PSOE fundat per Pablo Iglesias Posse l’any 1886 recollí a les línies també la mort de Roca recordant amb molta estima la seva figura. El 28 de març de 1917 al seu número 2868 deia: “Con la muerte de tan querido correligionario pierde la clase obrera y el Socialismo uno de sus más consecuentes y entusiastas apóstoles. La huella que deja será difícil de borrar, pues, a pesar

La proclamació de la Segona República (abril del 1931) atorgà al PSOE balear uns nivells d’influència social i política insospitats. L’increment del tiratge i la qualitat de “El Obrero Bolear” permeté arribar llavors a nous segments de població. Així, per exemple, la temàtica feminista adquirí una presència significativa. “El Obrero Bolear” reflectí, així mateix, la controvèrsia entre prietistes, caballeristes i bestieristes que caracteritzà la dinàmica interna socialista del 1933-36. Aquesta s’agreujà en els mesos previs al cop d’Estat, fins al punt que en el congrés fundacional de juny del 1936 les Joventuts Socialistes Unificades rebutjaren l’oferiment de disposar d’una pàgina dins la revista perquè es consideraven incompatibles amb els plantejaments del sector moderat.

El 19 de juliol de 1936, el general Manuel Goded proclamà l’estat de guerra a les Balears. Els locals obrers foren ocupats i les publicacions d’esquerres, com el mateix “El Obrero Bolear”, decomissades. Aviat començaren les detencions, les tortures i els assassinats. Amb tot, un grup rellevant de militants es refugiaren a Barcelona, on fundaren l’Agrupació de Socialistes de les

de su edad avanzada y de su quebrantada salud, todavía laboraba con actividad en el desempeño de diferentes cargos; jamás estuvo reacio a aceptar el sacrificio por el bien colectivo, siempre pesaron sobre él infinidad de trabajos que, voluntariosos y abnegado, soportaría con gusto.” No podem acabar aquestes línies sense reproduir una de les necrològiques que va recollir el seu mateix diari, aquell setma-

EL VETERANO DEL PARTIDO SOCIALISTA
EN MALLORCA

Francisco Roca Hernández

Gran propagandista de la organización económica y política del proletariado mallorquín, ex-Director y ex-Administrador de este periódico, ex-Concejal socialista, fallecido el día 19 de este mes.

nari que havia fundat ell mateix disset anys abans i que ens serveix com a exemple per il·lustrar de manera molt encertada el que representà Roca per als seus companys i companyes. El signà José Monserrat el 31 de març de l’any 1917 al número 791 de “El Obrero Bolear”:

Mi pluma se encoge al tenderla sobre el papel, cual, si participase de

Balears a Catalunya, una de les principals activitats de la qual fou l’edició (abril-juliol del 1937) de la revista Suplement de “El Obrero Bolear”. A més a més, a la Menorca republicana s’edità, fins al final de la guerra, el diari socialista Justicia Social, en què col·laboraren antics redactors de “El Obrero Bolear”.

En resum, “El Obrero Bolear” constituí el principal canal de difusió del pensament marxista i de denúncia de la penúria de les condicions de vida de la classe treballadora en la Mallorca del primer terç del segle XX. Fou, a més a més, una revista plural, oberta a les diverses tendències del socialisme illenc. S’edità sense interrupcions des del desembre del 1900 fins al juliol del 1936, amb l’única excepció d’una suspensió de tres mesos el 1909. El cop d’Estat i la posterior victòria franquista (abril del 1939) posaren punt final d’una manera tràgica a una trajectòria de gairebé quatre decennis d’educació política i cultural de la classe obrera mallorquina. Malgrat això, la llavor escampada pels seus col·laboradors i lectors contribuï a establir els fonaments de lluites posteriors per una societat més justa.

DAVID GINARD I FÉRON.
Universitat de les Illes Balears

la angustia que oprime mi corazón en estos instantes, al evocar el recuerdo, la memoria, del hombre justo y bueno por excelencia, que se fue. El compañero Roca dejó de existir, murió. Murió lo que constituía su materia; más su espíritu, el hombre organizador de muchedumbres, vivirá eternamente en la memoria del proletariado mallorquín, que no podrá olvidar jamás la excelsa figura del que fue portaestandarte de reivindicaciones obreros. Roca, el compañero Roca, no era ningún sabio. Era un práctico. Cuando hablaba, su voz clara y persuasiva dominaba la atención de cuantos le escuchaban. No cansaba. Roca, el fundador de la internacional en Mallorca, no era de temperamento exaltado; sino que, muy al contrario; era de un carácter templado hasta la exageración, Afable y cariñoso con todos incluso con sus adversarios, hizo se captase las simpatías de todas las clases sociales.

Conocer a Roca, tratarle y no estimarle. Quererle, son puntos más que antitéticos. Roca, a más de Santo laico y apóstol de la libertad, era altruista; de corazón noble y generoso.

El más justo y merecido homenaje a su memoria, consiste en limitarse en todo. En vcontinuar su obra.

Adelante pues.

SERGIO RIGO MARTÍNEZ.
Historiador

¿Cual es el deber de la MUJER en 1920?

Despertad mujeres, abrid bien vuestros sentidos y poneos una mano en el corazón y escuchareis la voz de vuestra consciencia que seguramente se apresurará a contestaros si le preguntáis. ¿Cuál es mi deber en 1920? ¿Creéis que no os contestará? ¿Acaso, no tenéis conciencia o no tenéis sentimientos humanos? Sí, los tenéis porque sois mujeres, sois madres, esposas, sois además amantes, sois la fuente donde mana el amor, por inferior que sea la mujer siempre, siempre ama y desea ser amada, su mayor felicidad está en el amor; ¿habrá nada más puro, dulce y humano que el amor? ¿por qué deciros si no tenéis conciencia o si no tenéis sentimientos humanos? Pero mujeres, ¿qué creéis que sólo podéis amar y no podéis ser inteligentes? ¿Dónde está vuestra inteligencia? ¿Tan escondida la tenéis que no podéis enseñarla? ¿O acaso os avergonzais de ser inteligentes? Y si sois inteligentes, ¿por qué no presentáis vuestra inteligencia a la sociedad? ¿Creéis que la sociedad no os necesita y que vosotras no necesitáis a la sociedad? ¿O ignoráis la sociología? Seguramente que sí, porque en la escuela donde vais todos los domingos no os enseñan la sociología, no tienen interés que seáis inteligentes mujeres, capaces a desempeñar una carga en la sociedad, sólo os enseñan a ser dóciles instrumentos para manejaros a su antojo si un día os han menester y como ese día lo ven cerca, se apresuran a hablaros cariñosamente.

Pero mujeres, compañeras mías, ¿no comprendéis cual es vuestro deber en 1920? ¿No veis que el mundo está en continua lucha? ¿no pensáis si esa lucha sería capaz a dar grandes transformaciones a la sociedad y que esas transformaciones tiendan a elevar al débil, al oprimido y a humillar el orgullo al fuerte, al capital? ¿Quién es el débil y el oprimido? El más débil es la mujer y los oprimidos somos todos los trabajadores.

No comprendéis que debéis luchar al lado de vuestros compañeros, ¿creéis que es justo que los hombres luchen por vosotras,

mientras que vosotras solo pensáis que siempre habéis de ser sumisas e ignorantes? Desengañaos compañeras, el régimen actual caduca, a desaparecer de grado o por luz y a nosotras nos pertenece tomar parte en esta obra; por ley justa la mujer que no es justo que los explotadores, los grandes comerciantes, los grandes empresarios, los grandes acaparadores, sean los que gobiernen, porque con sus ambiciones de capital han puesto la nación a punto de morirse de hambre; como también no hace mucho lanzaron al mundo a la desesperación arrancando los hijos a las madres -¡tan adorados como son a los veinte años! - pues sí, compañeras: cuando son más felices. cuando empiezas a gozar la plenitud de la vida, cuando empiezan a ayudar a sus padres, cuando debían darles libros y escuelas gratuitas para embellecer su inteligencia y sus buenos sentimientos, ya veis lo que hacen nuestros hijos, como si fueran hijos de un animal salvaje lánzalos al fuego mortífero de una guerra... ¿Creéis que esos gobiernos son estables? Esos hombres de alma negra y corazón tigre han de desaparecer del centro de la nación y se han de colocar subordinados al trabajo, enseñándoles a trabajar, ya que su inteligencia no sirve para nada bueno y al menos purificarán su alma embrutecida; yo no les deseo ningún mal, no deseo que sean martirizados como ellos han martirizado, no; sólo deseo que en vez de dominar sobre los trabajadores sean unidos a los trabajadores.

Así compañeras, nuestro deber en 1920 consiste en colocar la primera piedra de nuestra obra de redención; hasta el presente sólo hemos vivido y trabajado para derramar lágrimas por culpa de los hombres que inicua y ferozmente han dominado, pues no hay que permitir dominen si nuestra intervención! ¡No más lágrimas! ¡No más humillaciones femeninas! ¡Enjuguémonos nuestros ojos y sea nuestra frente esclarecida!

MAGDALENA COLL.

Artículo de "El Obrero Balear" del 18 de junio de 1920

El Comité revolucionario de Mallorca ante la proclamación de la REPÚBLICA

El día 14 del presente Abril, a las 15 horas, dicho Comité, integrado por elementos republicanos y socialistas paritariamente, ante las noticias de la prensa y barruntando la inminencia del cambio de régimen, reunióse en el Casino Republicano, y acordó posicionarse del Gobierno Civil, Diputación y Ayuntamiento, designándose a los compañeros Antonio Pou y Jaime García para encargarse del Gobierno Civil; Francisco Julià, Fernando Pou y Jaime Bauzá, fueron destinados a la Diputación; Lorenzo Bisbal, José T. Renteria, Ignacio Ferretjans, Alejandro Jaume y Jaime Rebassa, se encargaron del Ayuntamiento, ocupando la presidencia de los citados centros los compañeros Antonio Pou, Francisco Julià y Lorenzo Bisbal, respectivamente; cargos que desempeñan a plena satisfacción del pueblo de Palma como quedó demostrado por el júbilo con que el imponente gentío acogió la noticia de dichos nombramientos.

A este justificadisimo júbilo se asocia con todo el entusiasmo propio de la estimación y confianza que nos inspiran tan significativos como leales defensores de la libertad y la democracia, "El Obrero Balear", que, al saludarles cordialmente, les desea acierto en sus difíciles cargos.

Bando del Comité Revolucionario. Ciudadanos de Baleares:

La fuerza de la opinión revelada en las urnas de toda España, ha tenido la consecuencia lógica que reclamaba la Nación entera.

En España es un hecho la República.

Al igual de lo sucedido en las demás Provincias ha quedado constituido en esta Capital un Comité Provincial, que al hacerse cargo en nombre del Pueblo asume también toda la responsabilidad.

Este Comité Provincial, esperan por el buen nombre de España y de la República que los ciudadanos de esta provincia al cumplir con su deber manteniendo el orden y respetando los derechos de todos, darán la más contundente prueba de cultura y civismo que de todos esperamos. Gobierno Civil a las 17 del 14 de Abril de 1931.- Antonio Pou, Gobernador Civil.- Francisco Julià, Presidente de la Diputación.- Lorenzo Bisbal, Alcalde de Palma.

Bando del Alcalde. Pueblo de Palma:

En este día histórico, en que la soberana voluntad nacional abruma nuestros hombros con la pesada carga del poder, no acertaré a encontrar las palabras hábiles para dirigiros el saludo entusiasta que mereis por esta magnífica prueba de capacitación y austeridad que será la honra de nuestra República. Mallorca ha sido digna de toda España y España se ha elevado a tales cumbres de grandiosa miral que el orgullo de llamarse español nos dignifica el alma hasta no sospechadas excelsitudes. Es la gloriosa compensación de tantas amarguras acumuladas por el nefasto régimen caído en sus décadas de usurpación.

Vuestro Alcalde, sintiéndose con vuestra representación dignificado como jamás soñó, os incita a continuar en esta actitud ejemplarísima y comprende que no necesita recomendaros el mayor orden porque sería para vosotros ofensiva la mera suposición contraria.

CIUDADANOS, vuestro Alcalde, al saludar emocionado la reciente República española os abraza con viva fraternidad, y os ruega que mañana reintegreis en vuestros ordinarios trabajos, para dar la plena sensación de la normalidad pacífica y fecunda en que vamos a entrar.- **EL ALCALDE, LORENZO BISBAL BARCELÓ.**

El món de 1900

No hi ha dubte que la societat de les Illes Balears ha canviat molt en 120 anys, i no només a les nostres illes, el món actual és molt diferent d'aquell on va veure la llum el primer número del que havia de ser el mitjà de premsa de referència del moviment obrer illenc, "El Obrero Balear".

En el terreny internacional va ser l'any en què es va produir la rebel·lió dels boxers a l'Imperi Xinès, que va mantenir aïllada la comunitat internacional a la capital durant molt de temps, rodejats pels rebels, essent rescatats per les tropes de diferents potències occidentals, uns fets coneguts per la famosa pel·lícula "55 días en Pekín". Aquell mateix any, a Sudàfrica, finalitzava la Guerra dels Bòers, amb victòria britànica, on havia actuat de corresponsal de "The Morning Post" un jove anglès de família aristocràtica que arribaria a ser conegut mundialment, era Winston Churchill.

Humbert I, Rei d'Itàlia, era assassinat a un atemptat anarquista, als Estats Units d'Amèrica el President McKinley, que havia liderat el país durant la Guerra de Cuba contra Espanya, revalidava la presidència.

En el món de l'art i la cultura és l'any en què Puccini estrena "Tosca", Picasso exposa en solitari a "Els Quatre Gats" i moria Oscar Wilde. Era l'any de l'Exposició Universal de París que va coincidir amb la segona edició dels Jocs Olímpics de l'era moderna a la mateixa ciutat, a la capital francesa aquest any 1900 s'havia obert el primer tram del tren metropolità.

Naixien Lluís Buñuel, Maria Moliner, Maurice Thorez o Antoine de Saint-Exupéry i moria Nietzsche, qui el 1882 havia deixat escrit que "Déu ha mort".

Era un món en el que a l'Europa oriental les fronteres les definien tres imperis: l'Imperi Austro-Hongarès, l'Alemanya i el Rus, que en menys de 20 anys desapareixerien com a tals. Una època que Stefan Zweig recordaria magistralment a la seva obra "El món d'ahir" des del seu exili a Brasil, durant la II Guerra Mundial. El 1900 encara semblava impossible la I Guerra Mundial, no es podien imaginar els seus horrors, ni els que vendrien després.

Les polítiques socials a poc a poc s'obrien camí a Europa, a Espanya s'aprovaren les primeres lleis clarament socials, com les d'accidents del treball en general, del treball de les dones i dels infants en particular. Quan va aparèixer el primer número de "El Obrero Balear" el president del Consell de Ministres era el conservador Marcelo Azcárraga Palmero, militar que seria substituït per Sagasta ben aviat, el març de 1901. El batle de Palma era el també conservador Antonio Rosselló Caçador, tornaria a ser regidor en temps de la II República.

El Partit Socialista Obrer Espanyol s'havia fundat el 1879, celebrant el primer Congrés a Barcelona el 1888, encara no havia obtingut representació parlamentària i hauria d'esperar fins al 1910, quan Pablo Iglesias Posse seria elegit dins d'una candidatura republicano-socialista, i protagonitzaria una intervenció, de to revolucionari, contra la figura del mallorquí conservador Antoni Maura, que escandalitzaria els honorables diputats, que haurien de ser calmat pel President del Congrés dels Diputats, aquell any el Comte de Romanones.

Del Pablo Iglesias revolucionari al parlamentari, el partit socialista estava caminant pels camins de la història, evolucionant amb el país,

amb el món, cap a les propostes reformistes que defineixen a la socialdemocràcia, arribant a participar en el Govern de l'estat amb la II República i impulsant lleis que protegien els drets dels treballadors, potenciant l'alfabetització del país, en una tensió interna entre els més revolucionaris i els moderats, el marc d'uns anys 30 que veien triomfar el feixisme a Itàlia, el nazisme a Alemanya, acabant amb les democràcies parlamentàries europees. Així succeiria amb el cop d'estat militar fracassat de Mola, Franco, Goded, Queipo, Sanjurjo i altres, que abocà Espanya a una llarga i cruenta Guerra civil, a un règim aliat entusiasta del nazisme i que es salvà per les tensions i la lògica de la Guerra Freda, deixant el país en una llarga i grisa dictadura que semblava una interminable postguerra de la que mai se'n sortiria. Arribà el turisme, obriments, canvià el país, i especialment les Illes Balears. Els treballadors s'organitzaren, ressorgí l'obrerisme, i els anys 70 el Partit Socialista, havien assassinat, exiliat o silenciats tota una generació de socialistes, lleials, pacífics i honrats defensors de la classe treballadora com Alexandre Jaume, Jaume Garcias Obrador, Pilar Sánchez, Pere Rosselló, Jaume Bauzá o Jaume Rabassa, aquest darrer havia estat director d'El Obrero Balear i seria víctima dels camps d'extermini nazis. Però ressorgirem, amb gent com Fèlix Pons, Emili Alonso, Joan March, Josep Moll... i la llarga història del socialisme illenc ens dugué a lluitar pels valors de la llibertat, igualtat i fraternitat des del primer Parlament autonòmic de la nostra història, ens dugué als Consells Insulars, als Ajuntaments, a les presidències de Francesc Antich i Francina Armengol.

En tots aquests anys els socialistes hem pogut impulsar la salut i l'educació públiques, protegir els drets laborals, reconèixer les pensions no contributives, legalitzar els matrimonis entre persones del mateix sexe, crear el nou dret a la protecció de les persones amb dependència, impulsar lleis d'igualtat efectiva entre dones i homes, les polítiques contra el canvi climàtic, o, recentment, aprovar la llei de l'eutanàsia; lluitant en definitiva des de les institucions per la llibertat, la igualtat i la justícia social.

...

En el món de 2020, que ve marcat per la pandèmia, després d'una llarga crisi econòmica que va començar el 2008, amb la caiguda de Lehman Brothers, l'evolució que semblava seguir el planeta a principis d'any, en l'àmbit polític, social i econòmic, quedarà trastocada amb els fets d'aquest any. La pandèmia haurà posat en evidència la importància dels serveis públics, de la salut pública, dels mecanismes que ens hem dotat com a societat per a fer front a problemes col·lectius, i hi haurem pogut donar resposta des dels mecanismes creats per l'estat del benestar inspirat per les polítiques socialdemòcrates, per tant, aquí estam, un cop més, els i les socialistes, per lluitar des de la militància i des de les institucions pels valors que ens inspiren des de fa més de 120 anys, hem complert, i seguirem complint, amb el mandat de Pablo Iglesias Posse, que ha estat escrit durant anys al carnet de la militància, dins la butxaca de l'obrer, de la mestra, la metgessa, la directora, el parlamentari o parlamentària o el cambrer que comparteixen els ideals i valors socialistes: "sou socialistes no per estimar en silenci les vostres idees ni per a recrear-vos amb la seva grandesa i amb l'esperit de justícia que les anima, sinó per dur-les a totes parts".

COSME BONET BONET.

Vicepresident de la Fundació Gabriel Alomar

"El Obrero Balear" a l'abast de tothom a la plana web del PSIB-PSOE

Aprofitant aquest 120è aniversari de la publicació del primer número de "El Obrero Balear" el 8 de desembre de 1900 el PSIB-PSOE, gràcies a la cessió de la Biblioteca de Can Sales de Palma, posa a l'abast de tothom a la seva plana web (psib-psoe.org/elobreroibalear) els més de 1800 números d'aquesta publicació que fou l'òrgan d'expressió de la Federació Socialista Balear entre els anys 1900 i 1936 i que fins ara només es podia consultar a la mateixa biblioteca.

La digitalització i l'accés a aquests números suposa una oportunitat única per la militància del PSIB-PSOE, els i les investigadors, i el públic interessat per recuperar i conèixer de primera mà la història de la nostra organització política a través de "El Obrero Balear", i s'emmarca en una de les primeres accions que està desenvolupant el PSIB-PSOE dins del projecte de "L'Històric" que té com a objectiu seguir recuperant la història de la nostra organització.

psib-psoe.org/elobreroibalear

L'històric

Arxiu Històric
Partit Socialista
Illes Balears

**PSIB
PSOE/**